

اثربخشی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی

میثم ذوالفقاری^۱، نادر نقش بندی^۲، منصوره سادات غفاری^۳

^۱ کارشناسی ارشد حسابداری موسسه آموزش عالی حکیم نظامی قوچان-قوچان ایران (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم نظامی قوچان-قوچان ایران

^۳ حسابرس اداره کل امور اقتصادی و دارایی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ است. با استفاده از روش حذف سیستماتیک در مجموع ۱۵۰ شرکت (۱۰۵۰ سال - شرکت) جهت بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش بعنوان نمونه انتخاب شد. در این پژوهش از رگرسیون چندمتغیره و نرم افزار ایویوز ۱۰ جهت پیاده سازی و آزمون فرضیه ها استفاده شده است. نتایج این پژوهش نتایج نشان می دهد که نتایج نشان می دهد که اندازه کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد. استقلال کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد. تخصص مالی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.

واژه های کلیدی: اثربخشی کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی، تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی، خوانایی یادداشت های گزارش های مالی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

رسوایی اخیر شرکتهای بزرگ (همچون، انرون، وردکام و تایکو) موجب نگرانی عمومی در یکپارچگی اطلاعات منتشر شده در بازار سرمایه و عملکرد اخلاقی در فرایند گزارشگری مالی شده است. برای رفع این نگرانی ها قوانین جدیدی ایجاد شد که موجب تغییرات گسترده ای در نیازهای حاکمیت شرکتی و بهبود کیفیت گزارشگری مالی شده است، که یکی از این تغییرات اساسی و ضروری وجود کمیته حسابرسی در ساختار حاکمیت شرکتی شرکتها می باشد. کمیته حسابرسی به عنوان یکی از کمیته های فرعی از هیئت مدیره و جزئی ضروری از ساختار اثر بخش کنترل داخلی شرکت به حساب آمده و همچنین وظیفه با اهمیتی از طرف سهامداران جهت نظارت بر فرایند گزارشگری مالی و حسابرسی داخلی و همچنین حسابرسی مستقل دارد. عامل مهمی که بر شفافیت شرکت تأثیر می گذارد، فعالیت کمیته حسابرسی است. افشاء اطلاعات معمولاً از سه بخش شامل محتوا، زمان بندی و نحوه ارائه اطلاعات تشکیل شده است که سودمندی هر یک از آنها به خوانایی و قابلیت فهم گزارش های مالی بستگی دارد. واژه خوانایی به معنای روش تخمینی احتمال موفقیت خواننده در خواندن و درک یک متن یا نوشته است. در حوزه حسابداری و گزارشگری مالی نیز، خوانایی گزارشگری مالی اخیراً توجه قانون گذاران بازار سرمایه را به خود جلب نموده است. برای مثال، تلاش هایی از سال ۱۹۹۳ توسط کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا به منظور انتشار گزارش های خواناتر و قابل فهم تر شرکت ها صورت گرفت که نتایج آن بیانگر آن است که از آنجایی که همه سرمایه گذاران قادر به فهم سریع گزارش های پیچیده شرکت ها نیستند، لذا شرکت ها باید از انتشار گزارش های پیچیده، طولانی و یا زاید، خودداری نمایند (لهاوی و مرکلی، ۲۰۱۱). نگرانی شدید در مورد قابلیت خواندن اظهارات مالی همراه با تکنولوژی پیشرفته که به محققان اجازه می دهد تا مجموعه های زیادی از متن را از طریق داده های قابل خواندن از طریق گزارش های سالانه تحقیق کنند، موجب افزایش تحقیقات در مورد خوانایی گزارش های مالی شد. شواهد نشان می دهد که سرمایه گذاران از طریق قابلیت خواندن گزارش های سالانه تحت تاثیر قرار می گیرند. (لی و همکاران ۲۰۰۸) بیان می کند که بین گزارش های مالی با خوانایی کمتر و پایداری سود پایین تر رابطه معناداری وجود دارد. علاوه بر این، تحقیقات نشان می دهد که قابلیت خوانایی اطلاعات متنی بر این است که آیا سرمایه گذاران می توانند اطلاعات متنی را به صورت موثر مورد استفاده قرار دهند. پردازش روان شناختی، نشان دهنده نگرانی افراد در مورد سهولت پردازش اطلاعات، تعیین وابستگی آنها به افشا است. همانطور که در مورد فرضیه افشای ناقص، سرمایه گذاران به موقع و به طور کامل به اطلاعاتی که پردازش را دشوار می کنند واکنش نشان می دهند (بلومفیلد، ۲۰۰۲).

اهداف پژوهش

۱. بررسی تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی
۲. بررسی تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی

۳. بررسی تاثیر تخصص مالی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی

فرضیه ها

فرضیه ۱: اندازه کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۲: استقلال کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۳: تخصص مالی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.

متغیرهای پژوهش های

تعریف متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	نوع	تعریف عملیاتی
خوانایی یادداشت های صورت های مالی	READ	وابسته	<p>متغیر مستقل پژوهش حاضر، خوانایی گزارشگری مالی است که برای اندازه گیری آن مطابق با پژوهش آجینا و همکاران (۲۰۱۶) و فخاری نیا و دیانی (۱۳۸۱) از شاخص زیر که روایی و اعتبار آن برای سنجش خوانایی متون فارسی مورد تأیید قرار گرفت، استفاده شده است. شاخص خوانایی گزارشگری مالی، شاخص فوگ (FOGIND) است که تابعی از دو متغیر طول جمله (بر حسب کلمات) و کلمات پیچیده (تعریف شده به صورت تعداد کلمات با سه یا چند بخش) است که به صورت زیر محاسبه می شود:</p> <p>شاخص فوگ = (میانگین تعداد کلمات در هر جمله + درصد کلمات پیچیده) * ۰,۴</p> <p>فرایند و نحوه تعیین سطح خوانایی گزارش های مالی در شاخص فوق به ترتیب زیر است:</p> <ol style="list-style-type: none"> انتخاب یک نمونه یک صد کلمه ای از ابتدا، یک نمونه یک صد کلمه از وسط، و یک نمونه یک صد کلمه ای از اواخر گزارش به صورت تصادفی. شمارش تعداد جملات هر یک از نمونه ها. مشخص کردن متوسط طول جملات از طریق تقسیم تعداد کلمات به تعداد جملات کامل هر نمونه یک صد کلمه ای؛ شمارش تعداد کلمات سه هجایی و بیش از سه هجایی موجود (کلمات پیچیده) در هر کدام از متون یک صد کلمه ای؛ جمع کردن تعداد کلمات پیچیده با تعداد متوسط کلمات در جملات ضرب کردن حاصل جمع تعداد کلمات دشوار و متوسط کلمات در جملات با عدد ثابت ۰,۴ انجام محاسبات بندهای ۴، ۵، ۶، برای دو نمونه یک صد کلمه ای دیگر؛

۸. محاسبه میانگین نتایج هر سه نمونه از طریق جمع کردن و تقسیم به تعداد . رابطه بین شاخص فوگ و سطح خوانایی بدین شرح است که: $FOG > 18$ یعنی متن قابل خواندن نبوده و بسیار پیچیده است؛ ۱۴-۱۸ (متن سخت)؛ ۱۲-۱۴ (متن مناسب)؛ ۱۰-۱۲ (متن قابل قبول)؛ ۸-۱۰ (متن آسان) است.			
اندازه کمیته حسابرسی بیانگر تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی است که می تواند تأثیر سازنده ای بر کمیته حسابرسی داشته باشد . کمیته های حسابرسی بزرگ شامل اعضای با تخصص های متنوع به صورت مؤثرتری بر شیوه های گزارشگری مالی نظارت دارند.	مستقل	ACS	اندازه کمیته حسابرسی
نسبت اعضای مستقل کمیته به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی است.	مستقل	ACI	استقلال کمیته حسابرسی
متغیر ساختگی است اگر عضو کمیته حسابرسی (رئیس) دارای تخصص مالی عدد ۱ و در غیر این صورت عدد ۰ را میگیرد.	مستقل	ACF	تخصص مالی کمیته حسابرسی
متغیر ساختگی است در صورتی که حسابرس سازمان حسابرسی باشد عدد ۱ و در غیر این صورت عدد ۰ را میگیرد.	کنترلی	ACFSIZE	اندازه موسسه حسابرسی
متغیر ساختگی است در صورتی که حسابرس شرکت تغییر کند برابر عدد ۱ و در غیر این صورت عدد ۰ را است	کنترلی	CHANGE	تغییر حسابرس
تعداد سالهایی است حسابرس توسط شرکت حفظ شده است.	کنترلی	TENURE	دوره تصدی حسابرس
این متغیر در صورتی که مؤسسه حسابرسی مشهور باشد یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته می شود . برای اینکه موسسه حسابرسی مشهور از حسابرس غیر مشهور تفکیک شود از تعداد شرکتهای تحت حسابرسی آنها استفاده شده در واقع از روش حجم کار بوری آنها طبقه بندی می شوند و در صورتی که موسسه حسابرسی جزو ۲۰ موسسه برتر از نظر حجم کار باشد به عنوان حسابرس مشهور و در غیر این صورت به عنوان حسابرس غیر مشهور در نظر گرفته می شود		REPU	شهرت حسابرس
اگر حسابرس د رمورد صورت های مالی شرکت اظهار نظر مقبول بدهد برابر ۱ و در غیر این صورت برابر ۰ است.		AO	اظهار نظر حسابرس
بر اساس لگاریتم طبیعی حق الزحمه حسابرس، اندازه گیری می شود. علت استفاده از لگاریتم طبیعی در محاسبه حق الزحمه حسابرس، همگن کردن حق الزحمه شرکت های بزرگ و کوچک می باشد. این روش در همه پژوهش های قبلی استفاده شده است.		AFEE	حق الزحمه حسابرسی
اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی جمع کل فروش شرکت استفاده می شود.	کنترلی	SIZE	اندازه شرکت
نسبت بدهی ها به دارایی ها معرف اهرم مالی شرکت است	کنترلی	LEV	اهرم مالی
بازده دارایی ها حاصل تقسیم سود خالص به کل دارایی های است	کنترلی	ROA	بارده داراییها
متغیری مجازی که اگر شرکت در سال جاری زیانده باشد برابر یک و در غیر این صورت برابر ۰ خواهد بود؛	کنترلی	LOSS	ضرر و زیان

مدل های پژوهش

در این پژوهش برای بررسی فرضیه ها از مدل های زیر استفاده خواهد شد:

مدل آزمون فرضیه ۱:

$$READ_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ACS_{i,t} + \beta_2 ACFSIZE_{i,t} + \beta_3 CHANGE_{i,t} + \beta_4 TENURE_{i,t} + \beta_5 REPU_{i,t} + \beta_6 AO_{i,t} + \beta_7 AFEE_{i,t} + \beta_8 SIZE_{i,t} + \beta_9 LEV_{i,t} + \beta_{10} ROA_{i,t} + \beta_{11} LOSS_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل آزمون فرضیه ۲:

$$READ_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{i,t} + \beta_2 ACFSIZE_{i,t} + \beta_3 CHANGE_{i,t} + \beta_4 TENURE_{i,t} + \beta_5 REPU_{i,t} + \beta_6 AO_{i,t} + \beta_7 AFEE_{i,t} + \beta_8 SIZE_{i,t} + \beta_9 LEV_{i,t} + \beta_{10} ROA_{i,t} + \beta_{11} LOSS_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل آزمون فرضیه ۳:

$$READ_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ACF_{i,t} + \beta_2 ACFSIZE_{i,t} + \beta_3 CHANGE_{i,t} + \beta_4 TENURE_{i,t} + \beta_5 REPU_{i,t} + \beta_6 AO_{i,t} + \beta_7 AFEE_{i,t} + \beta_8 SIZE_{i,t} + \beta_9 LEV_{i,t} + \beta_{10} REST_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

قلمرو پژوهش

قلمرو موضوعی

قلمرو موضوعی تحقیق با توجه به عنوان تحقیق یعنی بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی که در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی خواهد شد، در حوزه حسابداری و بورس اوراق بهادار تهران قرار می گیرد.

جامعه و نمونه

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران میباشد. در این پژوهش برای این که نمونه آماری یک نماینده مناسب از جامعه آماری موردنظر باشد، از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور پنج معیار زیر در نظر گرفته شده و در صورتی که شرکتی کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده و مابقی حذف می شوند.

- (۱) شرکت قبل از سال ۱۳۹۱ در بورس پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۷ در بورس فعال باشد.
- (۲) به دلیل ماهیت خاص فعالیت شرکت های هلدینگ، بیمه، لیزینگ، بانک ها، موسسات مالی و سرمایه گذاری و تفاوت قابل ملاحظه آنها با شرکت های تولیدی و بازرگانی، شرکت انتخابی جز شرکت های یاد شده نباشد.
- (۳) از منظر افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد و طی بازه زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشد.
- (۴) سهام شرکت ها در طول هر یک از سال های دوره پژوهش معامله شده باشد

(۵) اطلاعات مالی شرکت‌ها در دسترس باشد.

بعد از مدنظر قرار دادن کلیه معیارهای بالا، تعداد ۱۵۰ شرکت به عنوان جامعه غربالگری شده باقیمانده است. که همه آن‌ها به عنوان نمونه انتخاب شده اند. از این رو مشاهدات ما طی بازه زمانی ۱۳۹۱ لغایت ۱۳۹۷ به ۱۰۵۰ سال - شرکت (۷ سال $\times$ ۱۵۰ شرکت) می‌رسد.

مبانی نظری

خوانایی گزارش مالی

واژه خوانا بودن، به معنای روش تخمینی احتمال موفقیت خواننده در خواندن و درک یک متن یا نوشته است. وسیله ارتباط جمعی که تلاش دارد به پرشمارترین مخاطب دست یابد، باید به نوشتار و اشکال دیگر متعهد باشد به گونه ای که درک آنها آسان باشد. سرمقاله روزنامه ممکن است مهم ترین اظهار نظر جهان باشد، اما اگر به گونه ای تدوین گردد که برای فهم آن تحصیلات دانشگاهی مورد نیاز باشد، تاثیری در ذهن ۸۰ درصد مردم نخواهد داشت. همین مسئله در تبلیغ مجلات، گزارش های خبری، مقاله ها، پیامهای صوتی و تصویری رادیو و تلویزیون نیز صادق است. بنابراین، شناخت عواملی که درک نوشته ای را دشوار یا ساده میکند و اندازه گیری دشواری درک نوشته ها، از مسائل مهمی است که بخشی از پژوهش های تحلیل محتوایی به آن پاسخ میدهد. سنجش خوانایی درحوزه های مختلف، از جمله ارزشیابی کتابهای درسی، تحلیل ارتباطات جمعی و گروهی، روزنامه ها و خبرگزاری ها، داستان ها، اخبار رادیو و تلویزیون، آگهی های تجاری، گزارش های سالیانه شرکت ها، موافقت نامه ها و اسناد، بیمه نامه ها، سطح سواد و سطح درک و فهم فراگیران کاربرد دارد. خوانایی نشان دهنده میزان سهولت خواندن و فهمیدن نوشته ها است. یک متن خوانا متنی است که خواننده آن بتواند به صورت روان آن را بخواند و به آسانی مفهوم آن را درک کند. اطلاعات زمانی قابلیت استفاده دارد که استفاده کنندگان از آن ها بتوانند به شیوه ای مطلوب آن را بفهمند به بیان دیگر تا زمانی که اطلاعات خاصی فهمیده نشود توانایی استفاده از آن وجود ندارد. بنابراین میزان خوانایی در فهم و درک گزارشهای مالی تاثیر بسیاری دارد. هرچه قدر اطلاعات خواناتر باشند درک و فهمیدن آن راحتتر خواهد شد. افشای شرکت معمولا شامل سه عنصر است: محتوا (چه)، زمان بندی (هنگامیکه) و ارائه (چگونه)، که سودمندی آن بستگی به خوانایی و قابل فهم بودن دارد. هدف از خوانایی عمدتا اطلاعات پخش شده در بازارهای مالی در دسترس و قابل درک است، همچنین با هدف بهبود دسترسی به اطلاعات مالی برای "شخص غیر حرفه ای" نیز انجام شده است. عدهای از محققان معتقدند که شرکتها با عملکرد بهتر، گزارشهای قابل فهم و خواناتری را ارائه می دهند(آیمن وهمکاران، ۲۰۱۶).

انواع شاخص های خوانایی

شاخص تعیین سطح خوانایی فلش این شاخص در سال ۱۹۴۸ به منظور تعیین سطح سادگی یا دشواری و ضریب سادگی مطالب درسی توسط رادلف اف فلش ارائه گردید این فرمول، بر اساس دو عامل زبانی، یعنی طول متوسط جمله و تعداد هجاها طراحی شده است. فرایند و مراحل ارزیابی و تعیین سطح خوانایی یعنی درجه سادگی مطالب درسی، به ترتیب زیر میباشد:

۱. انتخاب سه نمونه یک صد کلمه ای از بخش های ابتدایی، وسطی و انتهایی کتاب درسی به صورت تصادفی

۲. تعیین طول کلمات از طریق شمارش تعداد سیلابها در کلمه های انتخاب شده؛

۳. شمارش تعداد جملات موجود در یک صد کلمه اول، دوم و سوم؛

۴. تعیین طول متوسط جملات از طریق تقسیم تعداد کلمات به تعداد جملات کامل هر متن یک صد کلمه ای؛

۵. محاسبه میانگین طول کلمات و میانگین طول متوسط جملات سه متن یک صد کلمه ای؛

۶. ضرب میانگین طول کلمات (تعداد هجاها) در عدد ثابت ۰٫۸۴۶؛

۷. کسر کردن حاصل ضرب بند ۶ از عدد ثابت ۲۰۶٫۸۳۵؛

۸. ضرب کردن متوسط طول جملات در عدد ۱٫۰۱۵؛

۹. کم کردن حاصل ضرب از باقی مانده محاسبات بند ۷؛

۱۰. عدد به دست آمده را در جدول شماره ۱ قرار داده و درجه سادگی یا دشواری کتاب را تعیین میکنیم

-فرمول خوانایی پاو، سامنر، کرل

این روش توسط پاو، سامنر، کرل با هدف تعیین سطح خوانایی کلاسی و سنی، صرفاً برای سنین ابتدایی طراحی شده و تابع مراحل زیر است:

۱. انتخاب سه نمونه یک صد کلمه ای از بخشهای ابتدا، وسط و انتهای کتاب درسی به صورت تصادفی.

۲. شمارش تعداد جملات موجود در متون یک صد کلمه ای اول، دوم و سوم

۳. تعیین طول متوسط جملات از طریق تقسیم تعداد کلمات به تعداد جملات هر متن.

۴. شمارش تعداد سیلابهای موجود در صد کلمهها و محاسبه میانگین آنها.

۵. به دست آوردن سطح مطالب کلاسی بر اساس فرمول

۶. به دست آوردن سطح سن خوانایی از طریق فرمول مربوط

فرمول خوانایی فلش، کین کید

این شاخص با هدف ارزیابی سطح کلاسی و سطح خوانایی کتابهای درسی متعلق به سنجش دفاع دولتی امریکا و یک آزمون استاندارد طراحی شده است (مصروفی و یوسف زاده). برای اجرای این شاخص باید مراحل زیر طی شود:

۱. انتخاب سه نمونه یک صد کلمه‌ای از بخشهای ابتدایی، وسطی و انتهایی کتاب درسی به صورت تصادفی.

۲. شمارش تعداد جملات موجود در متون یک صد کلمه‌ای اول، دوم و سوم.

۳. تعیین طول متوسط جملات از طریق تقسیم تعداد کلمات به تعداد جملات.

۴. شمارش تعداد سیلابهای موجود در متون سه گانه.

۵. تعیین میانگین تعداد سیلاب ها در هر کلمه

۶. تعیین سطح کلاسی مطالب بر اساس فرمول مربوط.

تعیین سن خوانایی بر اساس فرمول مربوط.

اختیارات کمیته حسابرسی

ماده (۱): هیئت مدیره در چارچوب مسئولیت‌های کمیته حسابرسی، به آن اختیار می‌دهد که:

۱- فعالیت‌های خود را در محدوده منشور کمیته حسابرسی انجام دهد،

۲- در صورت نیاز، مشاوران ذی‌صلاح را در راستای انجام وظایف خود به کار گیرد،

۳- به مدیران، کارکنان و اطلاعات مورد نیاز دسترسی نامحدود داشته باشد،

۴- رویه‌هایی را برای دریافت، نگهداری و رسیدگی به شکایت‌ها و گزارش‌های تخلف دریافتی در رابطه با گزارشگری مالی و کنترل‌های داخلی یا سایر موضوعات مربوط به شرکت و شرکت‌های فرعی وضع کند، و

۵- از مدیران، کارکنان و حسابرس مستقل شرکت و شرکت‌های فرعی یا افراد دیگر به منظور حضور در جلسه دعوت به عمل آورد.

ماده (۲): هیئت مدیره تمهیداتی را فراهم می‌آورد که:

۱- منابع مورد نیاز برای انجام وظایف این کمیته به‌طور کامل و بدون هیچ مانعی در اختیار آن قرار گیرد،

۲- اطلاعات مناسب، کافی و به موقع در اختیار کمیته حسابرسی قرار گیرد،

۳- نحوه جبران خدمات اعضای کمیته در چارچوب قوانین و مقررات مربوط معین گردد، و

۴- زمان کافی برای رفع عدم توافقی‌های بین هیئت‌مدیره شرکت و کمیته حسابرسی جهت بحث و بررسی اختصاص یابد.

- ترکیب و ویژگی‌های اعضای کمیته حسابرسی

ماده (۳): ترکیب و ویژگی‌های اعضای کمیته حسابرسی به شرح زیر می‌باشد:

۱- کمیته حسابرسی از سه تا پنج عضو که اکثریت آن‌ها مستقل و دارای تخصص مالی هستند، با انتخاب و انتصاب هیئت

مدیره تشکیل می‌گردد.

۲- رئیس کمیته حسابرسی باید عضو مستقل هیئت مدیره یا عضو غیرموظف مالی هیئت مدیره باشد.

تبصره: مدیران اجرایی شرکت، مجاز به عضویت در کمیته حسابرسی نمی‌باشند.

- مسئولیت کمیته حسابرسی

۱- کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک

ماده (۴): اهم مسئولیت‌های کمیته حسابرسی نسبت به کنترل‌های داخلی و مدیریت ریسک، به شرح زیر است:

۱- نظارت بر اثربخشی سیستم‌های کنترل داخلی شرکت شامل کنترل فناوری اطلاعات و حفظ امنیت آنها،

- ۲- کسب اطمینان معقول از کفایت دامنه بررسی حسابرسان داخلی از نظام کنترل های داخلی شرکت،
- ۳- کسب اطمینان معقول از اثربخشی فرآیند مدیریت ریسک مشتمل بر شناسایی، اندازه گیری، تجزیه و تحلیل، ارزیابی، مدیریت و نظارت بر سیستم مدیریت ریسک،
- ۴- بررسی ارزیابی حسابرس داخلی از کنترل های داخلی و اظهار نظر حسابرس مستقل نسبت به کنترل های داخلی،
- ۵- پی گیری اجرای توصیه ها و رفع نقاط ضعف کنترل های داخلی که توسط حسابرسان داخلی و یا مستقل به کمیته گزارش می شود، و
- ۶- ارائه گزارش کنترل های داخلی به هیئت مدیره شامل ارزیابی و اظهار نظر نسبت به کنترل های داخلی شرکت های فرعی.

ماده (۵): اهم مسئولیت های کمیته حسابرسی نسبت به گزارشگری مالی، به شرح زیر است:

- ۱- نظارت بر موضوعات با اهمیت گزارشگری مالی، قضاوت ها و برآوردهای عمده، رویه های حسابداری عمده، نحوه افشا و انتخاب و تغییر در هر یک از آن ها و افشای معاملات با اشخاص وابسته در گزارش های مالی شرکت،
- ۲- کسب اطمینان معقول نسبت به قابلیت اطمینان و به موقع بودن گزارش های مالی شرکت،
- ۳- کسب اطمینان معقول نسبت به رعایت استانداردهای حسابداری و سایر مقررات در گزارش های شرکت،
- ۴- کسب اطمینان معقول از این که همه اطلاعات لازم برای تصمیم گیری هیئت مدیره در رابطه با گزارشگری مالی در اختیار آنان قرار گرفته است،
- ۵- بررسی پیش نویس گزارش های مالی شرکت قبل از تصویب توسط هیئت مدیره و همچنین پیشنهاد های حسابرس مستقل در خصوص اصلاحات آن.

پیامدهای اقتصادی ستانده های حسابرسی

یکی دیگر از ابعاد ارزیابی جامع کیفیت حسابرسی کشور، بررسی پیامدهای اقتصادی ستانده های حسابرسی بر شرکت ها و استفاده کنندگان برون سازمانی است. تجزیه و تحلیل اقتصادی ستانده های حسابرسی از آن جهت حائز اهمیت است که ارزشمندی و محتوای

اطلاعاتی گزارش های حسابرسی و پیامدهای اقتصادی آن را نشان می دهد(اسدی، ۱۳۹۳). برای مثال، در سالهای گذشته تعداد زیادی از شرکت ها از فهرست نرخهای بورس اوراق بهادار تهران حذف شده اند. یکی از سرفصلهای ارزیابی جامع کیفیت حسابرسی در ایران می تواند این موضوع باشد که آیا گزارشهای حسابرسی قبل از حذف نام این شرکت ها از بورس، علامتی را مخابره می کردند یا خیر. البته شاید پیامدهای اقتصادی گزارش های حسابرسی در ایران، با برخی از نتایج مورد انتظار به شرح فوق چندان همخوانی نداشته باشد.

پیشینه داخلی

سلیمانی و همکاران(۱۳۹۸) به بررسی رابطه مدیریت سود و درآمد با خوانایی گزارشات مالی و بررسی اثر درآمد بر رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارش های مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دو صنعت داروسازی و تولید خودرو پرداختند. یافته های پژوهش نشان می دهد که مدیریت سود بر خوانایی گزارشات مالی در دو صنعت دارو و خودرو اثر معناداری ندارد. یافته: نتایج نشان داد که درآمد با خوانایی گزارش های مالی رابطه مثبت و معناداری دارد. علاوه بر این یافته ها نشان می دهد که درآمد بر رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارش مالی در دو صنعت فوق اثرگذار نیست. به طور کلی یافته ها نشان داد که درآمد شرکت ها می تواند خوانایی گزارش های مالی را افزایش دهد که این موضوع می تواند ناشی از تاثیر خوانایی گزارش های مالی بر جلب اعتماد سرمایه گذاران و فعالان بازار سرمایه و در نتیجه افزایش سودآوری شرکت ها باشد.

بهاروندی و همکاران(۱۳۹۷) به بررسی ارتباط بین هزینه های نمایندگی و خوانایی گزارشگری مالی با تاکید بر نقش حسابرسان در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد بین هزینه نمایندگی و خوانایی گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین نوع حسابرسی بر ارتباط بین هزینه نمایندگی و خوانایی گزارشگری مالی تاثیر ندارد.

خوینینی و همکاران(۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی و معیارهای عملکرد شرکت ها پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر این است که بین ویژگی های کمیته حسابرسی شامل استقلال و تخصص حسابداری اعضای آن با معیارهای عملکرد شامل نرخ بازده دارایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نسبت کیوتوبین ارتباط معناداری وجود دارد.

پیشینه خارجی

بای و هو^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "تاثیر خوانایی گزارش مالی بر همزمانی بازده سهام" در کشور چین و با استفاده از شاخص فوگ و بکار بردن رگرسیون خطی چند متغیره به بررسی تاثیر خوانایی گزارش مالی بر همزمانی بازده سهام پرداختند. نشان دادند که خوانایی صورت های مالی تاثیر معناداری بر همزمانی بازده سهام دارد.

لو و همکاران^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "قابلیت خوانایی و هزینه های نمایندگی" با استفاده از داده های مشاهده سالیانه شرکتهای ذکر شده در چین، ارتباط بین خوانایی گزارش سالیانه و هزینه های نمایندگی را بررسی کردند که در آن خوانایی با طول یا اندازه متن گزارش است. آنها دریافتند که شرکت هایی که با قابلیت خوانایی گزارش سالانه، هزینه های نمایندگی را پایین می آورد و ارتباط منفی بین قابلیت خوانایی و هزینه های نمایندگی در شرکت هایی با کیفیت بالاتر حساسی خارجی، کیفیت کنترل داخلی یا پوشش تحلیلگر برجسته تر است. تاثیر مثبتی بر قابلیت خوانایی گزارش سالیانه در شرکت های خصوصی بیشتر از شرکت های دولتی است و بعد از اجرای استانداردهای حسابداری جدید در سال ۲۰۰۷ قوی تر شد. گزارش های سالم قابل خواندن می توانند در نظارت بر رفتار فرصت طلبانه شرکت های داخلی شرکت کنند و در نتیجه هزینه های سازمان را کاهش دهند.

هو و همکاران^۳ (۲۰۱۷) در پژوهشی با "عنوان خوانایی گزارش سالیانه به شرکت کنندگان در بازار سوآپ نکول سهام" بررسی کردند که خوانایی گزارش سالیانه به شرکت کنندگان در بازار سوآپ نکول سهام اهمیت می دهد یا خیر، و چگونه بر ارزیابی آنها بر ریسک اعتباری شرکت تاثیر می گذارد، که توسط انتشار سوآپ نکول اعتباری اندازه گیری می شود. آنها دریافتند که گزارش های سالانه ای کمتر قابل خواندن باشد، سوآپ نکول اعتباری را بالاتر می برد. علاوه بر این، تاثیر قابلیت خوانایی در گسترش سوآپ نکول اعتباری بیشتر بر شرکت هایی با عدم تقارن اطلاعاتی و رتبه بندی سرمایه گذاری تمرکز دارد. به نظر میرسد که اعتبار دهندگان با ریسک بالاتر از سوآپ نکول اعتباری در برابر بدهی مواجه میشوند، اگر شرکتهای گزارشهای سالانه ای با خوانایی کمتر داشته باشند.

آجینا و همکاران^۴ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان "رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارش های مالی سالانه شرکت ها" در بورس سهام فرانسه به بررسی رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارش های مالی سالانه شرکت ها پرداختند. یافته های تحقیق نشان داد که بین مدیریت سود و خوانایی گزارش های مالی شرکت ها رابطه منفی معناداری وجود دارد.

^۱Bai & Hu^۲Luo^۴Ajina

آمار توصیفی داده‌ها و متغیرهای تحقیق

آمار توصیفی: زمانی که انبوهی از اطلاعات کمی، به منظور تحلیل و تفسیر گردآوری می‌شوند، بایستی آن‌ها را به صورت روشن و قابل فهم، سازمان‌دهی و خلاصه نمود. اولین قدم در سازمان‌دهی داده‌ها، مرتب نمودن آن‌ها بر اساس یک ملاک منطقی است. در ادامه پژوهشگر علاقه‌مند است تا ویژگی‌های یک دسته از داده‌ها را به صورت دقیق بیان نماید. برای بیان این ویژگی‌ها از یک سری داده‌های عددی استفاده می‌گردد. از این شاخص‌ها تحت عناوین کلی شاخص‌های مرکزی (میانگین، میانه، نما) و شاخص‌های پراکندگی (دامنه تغییرات، واریانس، انحراف معیار، چولگی) نام برده می‌شود. در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی، داده‌های جمع‌آوری شده را خلاصه و طبقه‌بندی می‌نماییم. آمار استنباطی: معمولاً هدف اصلی پژوهشگر کسب اطلاع در مورد گروه‌های کوچک نیست بلکه وی علاقه‌مند است تا از طریق این یافته‌ها، اطلاعات لازم در مورد جامعه‌ای که این گروه کوچک از آن انتخاب شده است را به دست آورد که برای انجام این کار از آمار استنباطی استفاده می‌شود. این نوع آمار از اوایل قرن بیستم مطرح شد. در این نوع آمار محقق با استفاده از مقادیر نمونه آماره‌ها را محاسبه می‌کند. سپس به کمک تخمین و آزمون فرض آماری، آماره‌ها به پارامترهای جامعه تعمیم داده می‌شود. به طور کلی در بحث آماری، هر جا سخن از استنباط و استنتاج باشد، آن را آمار استنباطی می‌خوانند. در این پژوهش سطح اطمینان در آزمون فرضیه‌ها، کمینه ۹۵٪ هست. یعنی در بررسی نتایج آزمون هر یک از فرضیه‌ها، حداکثر در سطح خطای $\alpha=0.05$ می‌توان اقدام به تأیید فرض پژوهش نمود در غیر این صورت باید فرض صفر را تأیید نمود.

تشریح فرآیند آزمون فرضیه‌ها

از آنجاکه مدل‌های خطی مورد استفاده در این پژوهش شامل مدل‌های رگرسیونی است، لذا در این بخش به شرح مختصری پیرامون این نوع از مدل‌ها و مفروضات کلاسیک آن پرداخته می‌شود. تحلیل رگرسیون در واقع بدنه اصلی مطالعات اقتصادسنجی را تشکیل می‌دهد، به طور کلی، اقتصادسنجی درباره مدل‌های رگرسیونی و نحوه‌ی برآورد آن‌ها بحث می‌کند. اقتصادسنجی، روش‌هایی برای شناسایی و تخمین مدل‌های با چند مجهول را ایجاد می‌کند که این روش‌ها به محقق اجازه می‌دهد که استنتاجی علی-معلولی در شرایطی غیر از شرایط آزمایشی کنترل شده ارائه دهد. به کمک تکنیک‌های اقتصادسنجی می‌توان ضرایب مجهول مدل ساخته شده را برآورد کرد و سپس (در صورت برقرار بودن تعدادی فرض) به استنتاج آماری درباره آن پرداخت. در اقتصادسنجی بیان می‌شود که علاوه بر متغیرهای مستقل (متغیرهای توضیح‌دهنده) موجود در مدل رگرسیون، عوامل دیگری وجود دارند که بیان کمی آن‌ها معمولاً دشوار است و در نتیجه، وارد کردن آن‌ها در مدل مقدور نیست. همچنین از طرف دیگر در دنیای واقعی همواره عناصر تصادفی غیرقابل پیش‌بینی وجود دارند که اساساً نمی‌توان آن را در مدل‌های ریاضی گنجانده. در نتیجه می‌توان استدلال کرد که مدل‌های ریاضی برای توضیح پدیده‌های اقتصادی دقیق نیستند و خطا دارند که به این خطا، اصطلاحاً جمله

اخلال می‌گویند، زیرا تعادل مدل ریاضی را مختل می‌کند. جهت هر تحلیل اقتصادسنجی باید به قابلیت دسترسی به داده‌های صحیح توجه نمود. انواع داده‌هایی که عموماً برای تحلیل‌های تجربی به کار می‌رود، در قالب داده‌های سری زمانی، مقطعی و ترکیبی مطرح می‌گردند. در داده‌های سری زمانی، یک یا چند متغیر طی یک دوره زمانی مورد بررسی قرار می‌گیرند. این دوره می‌تواند سالانه، فصلی، ماهانه، هفتگی یا حتی به صورت پیوسته باشد. داده‌های سری زمانی به‌طور کلی موضوع کار اقتصادسنجی کلان است که روش‌های اقتصادسنجی را در سطح کلان بررسی می‌کند. در اقتصاد کلان عموماً از سری زمانی‌های سالانه یا فصلی استفاده می‌شود چراکه جمع‌آوری اطلاعاتی مانند حساب‌های مالی در فواصل کوتاه‌تر با دشواری‌های زیادی همراه است؛ اما در اقتصادسنجی مالی که داده‌ها در هر زمان به آسانی قابل گزارش هستند، استفاده از سری‌های زمانی ساعتی یا حتی دقیقه‌ای نیز امری غیرمعمول نیست که معمولاً از اندیس t برای داده‌های سری زمانی استفاده می‌کنند. در داده‌های مقطعی، مقادیر یک یا چند متغیر برای چند واحد یا مورد نمونه‌ای در یک زمان یکسان جمع‌آوری می‌شود که معمولاً از اندیس i برای داده‌های مقطعی استفاده می‌کنند. در داده‌های ترکیبی (تلفیقی)، واحدهای مقطعی یکسان طی زمان مورد بررسی قرار می‌گیرند؛ بنابراین حجم مشاهدات در داده‌های تلفیقی نسبتاً زیاد است. در سال‌های اخیر، کاربرد داده‌های تلفیقی در اقتصادسنجی افزایش بسیاری یافته است. معمولاً داده‌های تلفیقی و مقطعی در اقتصادسنجی خرد به کار می‌روند که موضوع آن بررسی روش‌های اقتصادسنجی در اقتصاد خرد است. در پژوهش حاضر، از داده‌های ترکیبی (تلفیقی)، جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است.

عدم وجود خودهمبستگی بین داده‌ها

اصطلاح خودهمبستگی را می‌توان چنین تعریف کرد:

همبستگی بین سری‌های مشاهده‌هایی که در زمان (مانند داده‌های سری زمانی) یا مکان (مانند داده‌های مقطعی) ردیف شده‌اند. در مدل کلاسیک رگرسیون خطی فرض می‌شود که در اجزاء اخلال چنین خودهمبستگی وجود ندارد. به این معنی که جزء اخلال مربوط به یک مشاهده، تحت تأثیر جزء اخلال مربوط به مشاهده دیگر قرار نمی‌گیرد. زمانی که بین جمله‌های خطا ارتباط وجود داشته باشد، مشکل خودهمبستگی بین جمله‌های خطا پیش می‌آید. برای تشخیص وجود خودهمبستگی می‌توان از روش ترسیمی، آزمون دوربین واتسون^۵ LM استفاده نمود که در این پژوهش از آزمون دوربین واتسون استفاده می‌شود.

^۵ - Durbin-Watson

آزمون دوربین واتسون

این آزمون از مشهورترین آزمون‌ها جهت تشخیص خودهمبستگی است. زمانی که آماره دوربین واتسون در حدود ۱,۵ تا ۲,۵ باشد، معرف آن است که خودهمبستگی وجود ندارد، ولی مقادیر بالاتر یا کمتر از ۱,۵ تا ۲,۵ معرف آن است که جملات خطا به صورت تصادفی اتفاق نمی‌افتند و بنابراین، نتایج غیرواقعی است.

آزمون F لیمر^۶

گاهی اوقات داده‌هایی که پژوهشگر با آن‌ها روبرو است، هم دربرگیرنده داده‌های سری زمانی و هم مقطعی می‌باشد. به چنین مجموعه‌ای از داده‌ها عموماً پانلی از داده‌ها یا پانل دیتا شناخته شده است. پژوهشگر، در برآورد مدل پانل دیتا با دو حالت کلی روبرو می‌شود. حالت اول این است که عرض از مبدأ برای کلیه مقاطع یکسان است که در این صورت آن را مدل داده‌های تلفیقی (Pool data) می‌نامند. حالت دوم عرض از مبدأ برای تمام مقاطع متفاوت است که به این حالت داده‌های تابلویی (Panel data) گفته می‌شود. برای شناسایی دو حالت فوق از آزمونی به نام اف-لیمر استفاده می‌شود؛ بنابراین آزمون اف-لیمر برای انتخاب بین روش‌های رگرسیون پول دیتا (تلفیقی) و رگرسیون با اثرات ثابت استفاده می‌شود. در صورتی که سطح معناداری این آزمون کمتر از ۵٪ باشد، ناهمسانی در عرض از مبدأها پذیرفته می‌شود و یا به عبارت دیگر مدل پانل پذیرفته شده و مدل تلفیقی در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود.

آزمون هاسمن^۷

اگر بعد از انجام آزمون F لیمر، فرضیه H_0 رد شود، این پرسش مطرح می‌شود که برآورد مدل در قالب کدام یک از روش‌های اثرات ثابت (عرض از مبدأها، پارامترهای نامعلوم ولی ثابت هستند) یا اثرات تصادفی (عرض از مبدأها تصادفی و مستقل از متغیرهای توضیحی است) انجام شود. آماره آزمون هاسمن برای تشخیص ثابت یا تصادفی بودن تفاوت واحدهای مقطعی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در آزمون هاسمن فرضیه‌های H_0 و H_1 به صورت زیر تعریف می‌شوند:

$$H_0 = \text{روش روش اثرات تصادفی (هیچ همبستگی بین اثرات ثابت و رگرورها وجود ندارد)}$$

^۶-Flimer

^۷-Huasman

$H_1 =$ روروش اثرات ثابت (حداقل یک همبستگی بین اثرات ثابت و رگرسورها وجود دارد)

اگر مقدار (p-value) محاسبه شده بیشتر از سطح خطای ۰/۰۵ باشد، فرض صفر رد نمی شود و باید از روش اثرات تصادفی استفاده شود و اگر این فرضیه رد شود روش اثرات ثابت ملاک تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

ضریب تعیین R^2

ضریب تعیین مشخص می کند که چگونه خط رگرسیون نمونه، داده ها را به خوبی برازش می کند. اگر تمامی مشاهدات روی خط رگرسیون باشند برازش کامل را به دست می آوریم که این حالت به ندرت اتفاق می افتد. عموماً اجزای باقی مانده ε ها مثبت و بعضی دیگر منفی خواهند. آنچه انتظار داریم این است که این باقی مانده ها در اطراف خط رگرسیون تا حد ممکن کوچک باشند. حال ضریب تعیین R^2 معیاری است که بیان می کند چگونه خط رگرسیون نمونه داده ها را به خوبی برازش می کند.

مقدار R^2 از صفر تا یک خواهد بود $(0 \leq R^2 \leq 1)$ که $R^2=0$ نشان دهنده عدم وابستگی بین متغیر مستقل با متغیر وابسته است و $R^2=1$ نشان دهنده همبستگی کامل بین متغیرهای مستقل با متغیرهای وابسته می باشد. از طرف دیگر ضریب تعیین R^2 قدرت تشخیص دهنده مدلی را نیز بیان می کند. به این ترتیب که نشان می دهد چه اندازه از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شود (همان منبع).

فرمول کلی محاسبه R^2 به شکل زیر است:

$$R^2 = \frac{\text{تغییرات تبیین شده در } y}{\text{کل تغییرات در } y}$$

به عبارت دیگر می توان گفت R^2 نسبت یا درصد تغییرات کل در y که به وسیله رگرسیون توضیح داده شده است را اندازه گیری کند که در قالب فرمول کلی به شکل زیر خواهد بود:

$$R^2 \cong 10 \left| \frac{(y_i - \hat{y})^2}{(y_i - \bar{y}_i)^2} \right|$$

آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

آمار توصیفی^۸ تنظیم و طبقه بندی داده ها، نمایش ترسیمی، و محاسبه مقادیری از قبیل نما، میانگین، میانه و ... می باشد که حاکی از مشخصات یکایک اعضای جامعه مورد بحث است. در جدول (۴-۱) اطلاعات مربوط به شاخص های مرکزی (میانگین، میانه، بیشینه و کمینه) و پراکندگی داده ها (انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) ارائه شده است.

آمار توصیفی متغیرها

متغیر	خوانایی	اندازه کمیته حسابرسی	استقلال کمیته حسابرسی	تخصیص مالی کمیته حسابرسی	اندازه موسسه حسابرسی	تغییر حسابرس	دوره تصدی
میانگین	-۱۶.۰۰۴۸۴	2.060952	0.476730	0.491349	0.234286	0.263810	4.217143
میانه	-۱۵.۵۱۸۰۰	3.000000	0.666667	0.666667	0.000000	0.000000	3.000000
ماکسیمم	-۱۳.۹۰۴۰۰	5.000000	1.000000	1.000000	1.000000	1.000000	16.00000
مینیمم	-۲۱.۹۰۸۰۰	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	1.000000
انحراف معیار	1.558329	1.514499	0.369904	0.410823	0.423753	0.440907	4.100558
چولگی	-۱.۱۳۲۶۶۴	-۰.۴۳۲۷۵۱	-۰.۲۷۹۰۰۴	-۰.۰۶۹۹۷۰	1.254696	1.071895	1.479157
کشیدگی	4.213023	1.746335	1.578019	1.393029	2.574263	2.148958	3.912600
تعداد مشاهدات	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050

متغیر	شهرت حسابرس	اظهار نظر حسابرس	حق الزحمه حسابرسی	اندازه شرکت	اهرم مالی	بارده داراییها	ضرر و زیان
میانگین	0.78857	0.46761	4.90760	13.9158	0.63014	0.09551	0.12095
میانه	1.00000	0.00000	6.37945	13.7754	0.61767	0.08290	0.00000
ماکسیمم	1.00000	1.00000	9.34862	19.7225	4.00270	0.62678	1.00000
مینیمم	0.00000	0.00000	0.00000	8.89973	0.10849	-۱.۰۶۳۲۵۲	0.00000
انحراف معیار	0.40851	0.49918	3.10007	1.49052	0.25505	0.14455	0.32622

^۸- Descriptive statistics

2.32493 ۳	-۰.۵۲۱۵۱۷	3.44611 ۵	0.78851 ۵	-۰.۸۴۷۹۲۹	0.12979 ۶	-۱.۴۱۳۴۵۲	چولگی
6.40531 ۱	10.0318 ۶	36.9976 ۹	4.85955 ۱	1.94443 ۲	1.01684 ۷	2.99784 ۶	کشیدگی
1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	تعدادمشاهدات

آزمون مانایی متغیرها

قبل از استفاده از این متغیرها لازم است نسبت به مانایی یا عدم مانایی آن‌ها اطمینان حاصل کرد. به منظور اطمینان از نتایج تحقیق و ساختگی نبودن روابط موجود در رگرسیون و معنادار بودن متغیرها، اقدام به انجام آزمون مانایی و محاسبه ریشه واحد متغیرهای تحقیق در مدل‌ها گردید. آزمون مزبور با استفاده از نرم‌افزار ایویوز و روش‌های آزمون لوین، لین و چو، آزمون ایم، پسران و شین، آزمون ریشه واحد فیشر-دیکی فولر تعمیم‌یافته و آزمون ریشه واحد فیشر-فیلیپس انجام گردید. در آزمون ریشه واحد فرضیه صفر بیانگر وجود ریشه واحد بوده و در صورتی که احتمال جدول کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد به احتمال ۰/۹۵ فرضیه صفر پذیرفته نمی‌شود. نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد به شرح جدول (۴-۲) است.

آزمون مانایی متغیرها

متغیر		لووین لین چو
احتمال	آماره	
۰.۰۰۰۰	-۱۸۶۹.۷۳	خوانایی
۰.۰۰۰۰	-۴۹.۳۲۸۵	اندازه کمیته حسابرسی
۰.۰۰۰۰	-۱۷۱.۸۰۹	استقلال کمیته حسابرسی
۰.۰۰۰۰	-۳۰.۹۲۱۵	تخصیص مالی کمیته حسابرسی
۰.۰۰۰۰	-۶.۲۸۷۴۸	اندازه موسسه حسابرسی
۰.۰۰۰۱	-۱۰.۲۵۴۸	تغییر حسابرس
۰.۰۰۰۰	-۲۵.۳۲۶۵	دوره تصدی حسابرس
۰.۰۰۰۰	-۱۸.۵۴۸۷	شهرت حسابرس
۰.۰۰۰۰	-۳۱.۲۰۱۱	ظهار نظر حسابرس
۰.۰۰۰۰	-۲۰.۸۹۴۱	حق الزحمه حسابرس
۰.۰۰۰۰	-۱۷.۹۶۱۰	اندازه شرکت
۰.۰۰۰۰	-۲۲.۳۶۵۴	اهرم مالی

بازده دارایی ها	-۳۰.۸۵۴۱	۰.۰۰۰۰
ضرر و زیان	-۱۹.۸۰۱۷	۰.۰۰۰۰

با توجه به نتایج حاصل مشخص گردید که مقدار احتمال آزمون‌ها برای کلیه متغیرها کوچک‌تر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین متغیرهای فوق در سطح مانا قرار دارند.

عدم هم خطی متغیرها

قبل از برآورد مدل فرضیات لازم است تا عدم وجود هم خطی میان متغیرهای تحقیق آزمون شود. برای بررسی وجود یا عدم وجود هم خطی میان متغیرهای پژوهش از تحلیل همبستگی پیرسون استفاده شده است. جدول (۳-۴) ضرایب همبستگی پیرسون میان متغیرها را نشان می‌دهد.

ضرایب همبستگی متغیرها

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. خوانایی							
		-	۰.۰۳	۰.۰۱	۰.۰۰	-	۰.۰۶
	۱	۰.۰۱۶	-۰.۰۱۷	۲	۶	۶	۶
۲. اندازه کمیته حسابرسی							
				۰.۸۱	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
	-۰.۰۱۶	۱	۰.۸۸۰	۰	۴	۴	۵
۳. استقلال کمیته حسابرسی							
				۰.۷۷	۰.۰۶	۰.۰۱	۰.۰۲
	-۰.۰۱۷	۰.۸۸۰	۱	۰	۶	۱۴	۹
۴. تخصیص مالی کمیته حسابرسی							
					-	-	-
	۰.۰۳۲	۰.۸۱۰	۰.۷۷۰	۱	۰	۳	۲
۵. اندازه موسسه حسابرسی							
				-		-	
	۰.۰۱۶	۰.۰۰۴	۰.۰۶۶	۰.۰۱		۰.۲۸	۰.۷۸
				۰	۱	۰	۸
۶. تغییر حسابرس							
				-	-		-
	-۰.۰۰۶	۰.۰۰۴	۰.۰۱۱	۰.۰۰	۰.۲۸		۰.۴۶
				۳	۰	۱	۹
۷. دوره تصدی حسابرس							
				-		-	
	۰.۰۶۶	-	۰.۰۲۹	۰.۰۱	۰.۷۸	۰.۴۶	
		۰.۰۰۵		۲	۸	۹	۱

	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۸. شهرت حسابرسان	۱	- ۰.۰۰۰۰	۰.۰۱۰	۰.۰۹۲	۰.۰۵۲	۰.۰۵۵	۰.۰۵۸
۹. اظهار نظر حسابرسان	-۰.۰۰۰۰۸	۱	۰.۱۳۸	۰.۰۲۲	۰.۱۵۳	۰.۲۲۱	۰.۱۶۰
۱۰. حق الزحمه حسابرسان	۰.۰۱۰	۰.۱۳۸	۱	۰.۱۹۳	۰.۰۸۴	۰.۰۵۹	۰.۰۳۴
۱۱. اندازه شرکت	۰.۰۹۲	۰.۰۲۲	۰.۱۹۳	۱	۰.۰۷۴	۰.۱۲۵	۰.۰۷۲
۱۲. اهرم مالی	-۰.۰۵۲	۰.۱۵۳	۰.۰۸۴	۰.۰۷۴	۱	۰.۶۸۸	۰.۴۱۳
۱۳. بازده دارایی ها	۰.۰۵۵	۰.۲۲۱	۰.۰۵۹	۰.۱۲۵	۰.۶۸۸	۱	۰.۴۲۴
۱۴. ضرر و زیان	-۰.۰۵۸	-۰.۱۶۰	۰.۰۳۴	۰.۰۷۲	۰.۴۱۳	۰.۴۲۴	۱

باتوجه به نتایج جدول (۳-۴) مشخص که مقادیر ضریب همبستگی خیلی زیاد یا خیلی کم (نزدیک به +۱ و -۱) که نتایج تحلیل رگرسیونی را تحت تأثیر قرار دهد، وجود ندارد، در نتیجه هم خطی ای میان متغیرهای مستقل پژوهش وجود ندارد.

آزمون نرمال بودن خطاها

بررسی و انجام آزمون مذکور بر اساس آماره جارک برا است. چنانچه سطح احتمال آزمون جارک برا پایین و کمتر از ۰,۰۵ باشد، فرض صفر، یعنی نرمال بودن سری رد می شود. نتایج این آزمون در جدول (۴-۴) ارائه شده است. یکی از فروض مهم راجع به جمله باقیمانده این است که توزیع جملات آن نرمال است. به منظور آزمون نرمال بودن جمله خطا از آماره آزمون جارکو-برا^۹ استفاده شده است. با توجه به نتایج بدست آمده، احتمال آزمون جارکو-برا، برای مدل های پژوهش کمتر از ۵ درصد می باشد. بنابراین فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن جمله خطا در مدل رد می شود. با این وجود زمانی که اندازه نمونه به اندازه کافی بزرگ باشد، انحراف از فرض نرمال بودن معمولاً بی اهمیت و پیامدهای آن ناچیز است. در شرایط مذکور، با توجه به قضیه حد مرکزی

^۹ - Jarque-Bera

می توان دریافت که حتی اگر باقیمانده ها نرمال نباشند، آماره های آزمون به طور مجانبی از توزیع نرمال پیروی می کنند، بدون تورش هستند و از کارایی برخوردارند. لذا با توجه به این مطالب می توان فرض نرمال بودن جمله خطا را نادیده گرفت.

آزمون نرمال بودن خطای مدل

مدل	نوع آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۱	جارك برا	۰.۰۰۰	عدم نرمال بودن خطاها
۲	جارك برا	۰.۰۰۰	عدم نرمال بودن خطاها
۳	جارك برا	۰.۰۰۰	عدم نرمال بودن خطاها

آزمون همسانی واریانس خطاها

یکی از پیش فرض های مدل رگرسیون، ثابت بودن واریانس خطا است. به طوری که باوجود ناهمسانی واریانس در مدل، افزایش یا کاهش در متغیر مستقل، واریانس متغیر وابسته که برابر با واریانس پسماند است تغییر می کند. در این پژوهش برای اطمینان از نتایج به دست آمده، برای بررسی همسانی واریانس ها در داده های ترکیبی از روش بارتلت استفاده می شود. در روش همسانی واریانس بارتلت، فرض صفر مبنی بر همسانی واریانس ها و فرض مخالف آن ناهمسانی واریانس ها در نظر گرفته می شود. جدول (۴-۵) نتایج حاصل از آزمون همسانی مدل ۱ پژوهش را نشان می دهد.

آزمون همسانی واریانس خطاهای مدل

مدل	نوع آزمون	احتمال آزمون	نتیجه آزمون
۱	بارتلت	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس
۲	بارتلت	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس
۳	بارتلت	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس

با توجه به نتایج جدول (۴-۵) که نشان دهنده مقدار احتمال کوچک تر از ۰.۰۵ است، می توان گفت واریانس خطاها ناهمسان است و فرض صفر مبنی بر ثابت بودن واریانس مدل رد شده است. بنابراین، به منظور رفع ناهمسانی واریانس از رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) استفاده می کنیم.

آزمون همجمعی (انباشتگی) متغیرها

زمانی که متغیرهای مورد استفاده در رگرسیون مانا نباشند پدیده ای به نام رگرسیون کاذب به وجود می آید، ولی اگر تمام متغیرهای به کار رفته در مدل رگرسیونی باهم (جمعاً) مانا شوند یعنی باقیمانده های حاصل از مدل ایستا باشند، آن گاه پدیده هم انباشتگی یا هم جمعی به وجود می آید. از این رو این کلمه (هم انباشتگی) به مرور کاربرد خود را به دست آورد و هر سری زمانی که مانا باشد را هم انباشته می گوئیم. به طور کلی اگر دو متغیر (سری) انباشته از مرتبه یکسانی باشند مثلاً $I(d)$ ترکیب

خطی آن ها می تواند هم انباشته باشد. در چنین مواردی رگرسیون بر روی مقادیر دو متغیر معنی دار می باشد یعنی رگرسیون دیگر ساختگی نیست و هیچ گونه اطلاعات بلند مدتی را از دست نمی دهیم. به طور خلاصه در صورتی که تشخیص دهیم باقیمانده های حاصل از رگرسیون به صورت $I(+)$ مانا هستند، متدولوژی سنتی رگرسیون شامل آزمون های F و t برای داده ها قابل استفاده می باشد. مفاهیم ریشه واحد، هم انباشتگی به ما کمک می کنند تا مانا بودن پسماند های رگرسیونی را تشخیص دهیم. از آزمون کائو برای بررسی هم انباشتگی استفاده می شود.

فرضیه H_0 : رابطه خطی بین متغیرها در بلند مدت دارای هم انباشتگی نیست.

فرضیه H_1 : رابطه خطی بین متغیرها در بلند مدت دارای هم انباشتگی است.

اگر سطح معناداری آزمون کائو کمتر از $0,05$ باشد فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه هم خطی رد می گردد در نتیجه رگرسیون کاذب نخواهد بود.

آزمون هم انباشتگی بروش آزمون کائو

سطح معناداری	آزمون
0.0000	کائو
0.0000	کائو
0.0000	کائو

تحلیل آزمون فرضیه های پژوهش

بعد از اینکه فرض کلاسیک مربوط به رگرسیون و مانایی متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و روش تخمین مدل هم مشخص گردید، حال نوبت آن است که مدل با توجه به نتایج آزمون F لیمر وهاسمن برآورد گردد. زمانیکه تعداد شرکت ها از مقاطع دوره زمانی بیشتر باشد ممکن است مشکل ناهمسانی واریانس رخ دهد. در این پژوهش برای تشخیص ناهمسانی واریانس ها از آزمون وایت و برای تشخیص وجود خود همبستگی بین متغیرها از آزمون دوربین- واتسون استفاده شده است. لازم به ذکر است که در مدل های مورد استفاده، وجود ناهمسانی واریانس ها تایید شده است و از آزمون GLS استفاده شده است. در نهایت نرم افزار ایویوز برای تشخیص رابطه موجود بین متغیرها به کار گرفته شده است. به منظور آزمون فرضیه ها از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده در جدول (۴-۹) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر $0,0000$ بوده و چون این مقدار کمتر از $0,05$ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین- واتسون $2,168$ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان می دهد. در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیر اندازه کمیته حسابرسی مثبت بوده که نشان دهنده تاثیر مثبت اندازه کمیته حسابرسی بر خوانایی می باشد. که با توجه به سطح معنی داری متغیر مستقل که برابر $0,0041$ بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه اول تحقیق تایید می شود.

نتایج تخمین مدل اول پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	-۱۶.۹۴۱۳۵	۰.۷۸۸۱۴۱	-۲۱.۴۹۵۳۴	۰.۰۰۰۰
اندازه کمیته حسابرسی	۰.۰۱۱۹۶۸	۰.۰۱۰۹۳۵	۴.۰۹۴۴۰۳	۰.۰۰۴۱
اندازه موسسه حسابرسی	-۰.۱۷۶۶۵۱	۰.۰۸۷۱۴۷	-۲.۰۲۷۰۵۲	۰.۰۴۳۰
تغییر حسابرس	۰.۰۵۸۹۳۹	۰.۰۲۴۶۷۲	۲.۳۸۸۸۸۴	۰.۰۱۷۱
دوره تصدی حسابرس	۰.۰۱۷۲۵۲	۰.۰۰۸۳۱۸	۲.۰۷۴۱۳۵	۰.۰۳۸۴
شهرت حسابرس	۰.۰۰۶۸۸۱	۰.۰۲۳۶۲۴	۰.۲۹۱۲۶۳	۰.۷۷۰۹
ظهارنظر حسابرس	-۰.۰۴۵۲۵۳	۰.۰۳۰۳۰۵	-۱.۴۹۳۲۴۴	۰.۱۳۵۷
حق الزحمه حسابرس	۰.۰۱۳۴۷۹	۰.۰۰۹۵۵۰	۱.۴۱۱۵۲۲	۰.۱۵۸۴
اندازه شرکت	۰.۰۷۵۷۵۲	۰.۰۵۱۱۰۷	۱.۴۸۲۲۰۹	۰.۱۳۸۶
اهرم مالی	-۰.۲۹۰۴۲۳	۰.۱۳۳۳۸۱	-۲.۱۷۷۳۹۵	۰.۰۲۹۷
بازده دارایی ها	-۰.۲۳۴۶۰۹	۰.۲۱۹۵۱۴	-۱.۰۶۸۷۶۹	۰.۲۸۵۵
ضرر و زیان	-۰.۰۶۶۰۳۵	۰.۰۵۶۱۵۳	-۱.۱۷۵۹۸۸	۰.۲۳۹۹
ضریب تعیین تعدیل شده			۰.۸۵۴	
دوربین- واتسون			۲.۱۶۸	
سطح معناداری (آماره F)			۰.۰۰۰	

برای آزمون فرضیه دوم از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (با سطح معنی داری) F برابر ۰.۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰.۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین- واتسون می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان می دهد. در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیر استقلال کمیته حسابرسی مثبت بوده که نشان دهنده تاثیر مثبت

استقلال کمیته حسابرسی بر خوانایی می باشد. که با توجه به سطح معنی داری متغیر مستقل استقلال کمیته حسابرسی که برابر ۰,۰۴۸۹ بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه دوم تحقیق تایید می شود.

نتایج تخمین مدل دوم پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	-۱۷.۰۲۲۵۳	۰.۷۶۲۹۳۹	-۲۲.۳۱۱۷۷	۰.۰۰۰۰
استقلال کمیته حسابرسی	۰.۱۰۰۱۵۰	۰.۰۵۰۷۸۷	۱.۹۷۱۹۶۸	۰.۰۴۸۹
اندازه موسسه حسابرسی	-۰.۲۰۳۵۲۱	۰.۰۸۸۹۳۸	-۲.۲۸۸۳۵۱	۰.۰۲۲۴
تغییر حسابرس	۰.۰۵۷۳۷۲	۰.۰۲۳۷۵۶	۲.۴۱۵۰۲۵	۰.۰۱۵۹
دوره تصدی حسابرس	۰.۰۲۰۷۴۳	۰.۰۰۸۳۵۹	۲.۴۸۱۵۴۸	۰.۰۱۳۳
شهرت حسابرس	۰.۰۲۶۶۸۸	۰.۰۲۴۳۳۹	۱.۰۹۶۵۰۷	۰.۲۷۳۲
ظهار نظر حسابرس	-۰.۰۵۳۲۸۸	۰.۰۳۰۳۱۴	-۱.۷۵۷۸۹۵	۰.۰۷۹۱
حق الزحمه حسابرس	۰.۰۱۳۳۶۷	۰.۰۰۹۵۴۹	۱.۳۹۹۷۷۰	۰.۱۶۱۹
اندازه شرکت	۰.۰۷۶۵۲۹	۰.۰۴۸۵۳۲	۱.۵۷۶۸۹۱	۰.۱۱۵۲
اهرم مالی	-۰.۲۸۵۰۰۱	۰.۱۳۰۷۷۴	-۲.۱۷۹۳۳۹	۰.۰۲۹۶
بازده دارایی ها	-۰.۲۳۴۵۷۱	۰.۲۱۴۹۸۳	-۱.۰۹۱۱۱۳	۰.۲۷۵۵
ضرر و زیان	-۰.۰۵۷۳۹۸	۰.۰۵۵۸۷۰	-۱.۰۲۷۳۵۸	۰.۳۰۴۵
ضریب تعیین تعدیل شده			۰.۸۵۴	
دوربین- واتسون			۲.۱۵۶	
سطح معناداری (آماره F)			۰.۰۰۰	

جهت آزمون فرضیه سوم از نتایج تخمین مدل تحقیق ارائه شده در بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰,۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین- واتسون می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها (مرتبه اول) را نشان

می‌دهد. در حالت کلی نتایج نشان می‌دهد که ضریب متغیر تخصص مالی کمیته حسابرسی مثبت بوده که نشان دهنده تاثیر مثبت تخصص مالی کمیته حسابرسی بر خوانایی می‌باشد. که با توجه به سطح معنی‌داری متغیر مستقل تخصص مالی کمیته حسابرسی که برابر ۰,۰۰۶۵ بوده که کمتر از ۵ درصد بوده، معنی‌دار می‌باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه سوم تحقیق تایید می‌شود.

نتایج تخمین مدل سوم پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	-۱۶.۸۸۳۳۲	۰.۸۰۳۷۰۱	-۲۱.۰۰۶۹۷	۰.۰۰۰۰۰
تخصص مالی کمیته حسابرسی	۰.۰۵۱۱۴۱	۰.۰۴۰۴۵۴	۴.۲۶۴۱۶۴	۰.۰۰۰۶۵
اندازه موسسه حسابرسی	-۰.۱۷۸۴۳۱	۰.۰۸۷۱۹۸	-۲.۰۴۶۲۸۱	۰.۰۴۱۰
تغییر حسابرس	۰.۰۵۸۷۴۹	۰.۰۲۴۸۷۰	۲.۳۶۲۲۱۲	۰.۰۱۸۴
دوره تصدی حسابرس	۰.۰۱۸۰۹۲	۰.۰۰۸۳۶۱	۲.۱۶۳۷۴۳	۰.۰۳۰۸
شهرت حسابرس	۰.۰۰۱۳۱۵	۰.۰۰۲۵۳۰۵	۰.۰۵۱۹۶۹	۰.۹۵۸۶
ظهار نظر حسابرس	-۰.۰۴۵۱۲۸	۰.۰۳۰۲۹۰	-۱.۴۸۹۸۸۳	۰.۱۳۶۶
حق الزحمه حسابرس	۰.۰۱۳۷۱۲	۰.۰۰۹۵۶۱	۱.۴۳۴۱۰۰	۰.۱۵۱۹
اندازه شرکت	۰.۰۷۲۶۲۸	۰.۰۵۲۱۳۱	۱.۳۹۳۱۸۱	۰.۱۶۳۹
اهرم مالی	-۰.۰۳۰۰۹۰۷	۰.۱۳۴۰۹۸	-۲.۲۴۳۹۲۵	۰.۰۲۵۱
بازده دارایی ها	-۰.۰۲۲۱۵۳۴	۰.۲۱۹۴۰۳	-۱.۰۰۹۷۱۱	۰.۳۱۲۹
ضرر و زیان	-۰.۰۶۵۸۲۰	۰.۰۵۶۱۴۷	-۱.۱۷۲۲۹۳	۰.۲۴۱۴
ضریب تعیین تعدیل شده			۰.۸۵۵	
دوربین- واتسون			۲.۱۷۰	
سطح معناداری (آماره F)				۰.۰۰۰۰

نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی است. بر این اساس، در این پژوهش بررسی در دوره زمانی ۷ ساله از ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۷ انجام شده است و آزمون فرضیه ها با استفاده از نرم افزار ایویوز انجام شده است. نتایج پژوهش به شرح زیر است:

آزمون فرضیه اول:

فرضیه ۱: اندازه کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.

نتایج نشان می دهد که سطح معنی داری متغیر اندازه کمیته حسابرسی برابر $0,0041$ که کمتر از 5 درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه اول تحقیق تایید می شود یعنی با افزایش مقدار اندازه کمیته حسابرسی، خوانایی یادداشتها نیز افزایش می یابد.

فرضیه ۲: استقلال کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.

نتایج نشان می دهد که سطح معنی داری متغیر استقلال کمیته حسابرسی برابر $0,0489$ که کمتر از 5 درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه دوم تحقیق تایید می شود یعنی با افزایش مقدار استقلال کمیته حسابرسی، خوانایی یادداشت های گزارش های مالی نیز افزایش می یابد.

آزمون فرضیه سوم:

فرضیه ۳: تخصص مالی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.

نتایج نشان می دهد که سطح معنی داری متغیر تخصص مالی کمیته حسابرسی برابر $0,0065$ که کمتر از 5 درصد بوده، معنی دار می باشد. با توجه به موارد فوق، فرضیه سوم تحقیق تایید می شود یعنی با افزایش مقدار تخصص مالی کمیته حسابرسی، خوانایی یادداشت های گزارش های مالی نیز افزایش می یابد.

نتایج کل فرضیه های پژوهش

شماره فرضیه	عنوان فرضیه	تایید/رد
۱	اندازه کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید
۲	استقلال کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید
۳	تخصص مالی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی تاثیر معناداری دارد.	تایید

پیشنهادهای کاربردی تحقیق

پیشنهاد های زیر به عنوان راهبردهایی برای تحقیقات ارائه می گردد:

۱. اگرچه نتایج این پژوهش بیانگر وجود رابطه مثبت بین ویژگیهای کمیته حسابرسی و خوانایی یادداشت ها بوده و منجر به گسترش مبانی نظری ادبیات مزبور گردیده است اما به جهت اینکه کمیته حسابرسی سازوکار نظارتی و کنترلی نوظهوری در فرآیند انتشار اطلاعات به بازار قلمداد می شود.

لذا پیشنهاد میشود پژوهشهای بیشتری در رابطه با موضوع تحقیق و همچنین سایر موضوعات مالی صورت گیرد.

۲. همچنین باتوجه به نتایج مربوط به استقلال کمیته حسابرسی که حاکی از وجود رابطه بیشتر با معیارهای خوانایی بوده است پیشنهاد میشود که حداقل اعضای این کمیته ۵ نفر شوند تا بدین صورت بر استقلال این کمیته نیز افزوده گردد.

۳. توجه به این مورد که شناخت ویژگیهای کمیته حسابرسی از قبیل استقلال، اندازه، تخصص مالی باعث میشود تا آرایه صورت های مالی به نحو مطلوبتری صورت گرفته که این امر میتواند بر عملکرد شرکتها بیافزاید.

۴. پیشنهادمی گردد تا به تخصص مالی کمیته حسابرسی توجه شود زیرا که منجر به کاهش ارائه مجدد صورتهای مالی ، همچنین کاهش احتمال وقوع اشتباه و تقلب در گزارشگری مالی می شود. که این امر میتواند بر خوانایی بیافزاید.

محدودیت های تحقیق

محدودیت پژوهش حاضر به شرح ذیل می باشد:

۱. شرکت هایی که داده های آنها در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ در دسترس نبود از نمونه حذف شد که این می تواند بر نتایج پژوهش تاثیر گذار باشد.

۲. در رابطه با سایر ویژگیهای کمیته حسابرسی مانند تجربه و تعداد جلسه در طی سال چون تعداد کمی از شرکتها دارای ویژگیهای مزبور بوده اند که این امر ممکن است تعمیم پذیری نتایج را باتوجه به کاهش تعداد نمونه محدود نماید، مورد مطالعه قرار نگرفته اند.

منابع و ماخذ

اسدی، غلامحسین و القیانی، ماریام یوخنه (۱۳۹۳). بررسی تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت ها، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال یازدهم، شماره ۴۱، صص ۱۰۳-۸۳.

بهاروندی، الهه؛ شیدا رهسپار و میثم محمودزاده، (۱۳۹۷)، بررسی ارتباط بین هزینه های نمایندگی و خوانایی گزارشگری مالی با تاکید بر نقش حسابرسان، چهارمین کنفرانس بین المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی، تاکستان، موسسه آموزش عالی تاکستان.

حساس یگانه، یحیی؛ حسینی بهشتیان، سید محمد حسینی. (۱۳۸۱). تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر حسابرسی مستقل، کنترل های داخلی و گزارشگری مالی، مطالعات مدیریت، شماره ۳۵ و ۳۶، ۶۷-۹۰.

خوئینی، محسن فقیه، مهرداد شفیعی (۱۳۹۷). ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی با معیارهای عملکرد شرکت ها، مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی، سال دهم - شماره چهارم، صفحه ۱۰۵-۱۲۷.

سلیمانی، نسرین؛ تکتم صافدل دلویی و نادر نقش بندی، (۱۳۹۸)، اثر تعاملی درآمد بر رابطه بین مدیریت سود و خوانایی گزارشات مالی در دو صنعت داروسازی و تولید خودرو، هفدهمین همایش ملی حسابداری ایران، قم، پردیس فارابی دانشگاه تهران.

صفری گرایلی، مهدی؛ یاسر رضائی پسته نوئی، محمد نوروزی. (۱۳۹۵). مدیریت سود و خوانایی گزارشگری مالی: آزمون تجربی رویکرد فرصت طلبانه، مجله حسابرسی، سال هفتم، شماره ۶۹، صص ۲۱۷-۲۳۰.

طالب نیا، قدرت اله؛ شهسواری، منصوره؛ وکیل فرد، حمید رضا (۱۳۸۹) بررسی تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر جلب نظر سرمایه گذاران جهت سرمایه گذاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله حسابداری مدیریت سال سوم، شماره چهارم، بهار ۱۳۸۹.

فخاری، حسین، محمدی، جواد، نتاج کردی، محسن حسن، (۱۳۹۴). بررسی اثر ویژگیهای کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی"، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۴۶.

کثیری، حسین، (۱۳۸۴) نحوه تشکیل و وظایف کمیته حسابرسی، دانش حسابرسی، شماره ۱۵، ۱۳-۴.

مومن زاده، محمد مهدی؛ مومن زاده، محمد هادی (۱۳۹۲). سرمایه های فکری و کمیته حسابرسی، نخستین ماهنامه بازار سرمایه ایران، شماره ۱۰۸ و ۱۰۹، ۵۳-۱۰۹.

Ajina A., Danielle S., Lakhali F. (2016). Corporate Disclosures, Information Asymmetry and Stock-Market Liquidity in France. The Journal of Applied Business Research, Vol. ۳۱, pp. 223238-.Jensen M.C.

Aymen, a., mhamed, l., badreddine, m., (2016). "Does annual report readability reveal earnings management?". Finance 38,509-516

Bai,X., Yi Dong & Nan Hu (2018): Financial report readability and stock return synchronicity, Applied Economics, DOI: 10.1080/00036846.2018.1495824.

Bloomfield, R. J. 2002. The "incomplete revelation hypothesis" and financial reporting. *Accounting Horizons* 16: 233-243.

- De Franco G., Hope K., Vyas G., Zhou Y. (2013). Analyst report readability. Forthcoming. Contemporary Accounting Research. Institutional Investor. 2010 (October).
- Fang, Xiaohua. Yutao Li., Baohua Xin, Wenjun Zhang. (2014). the Effect of Annual Report Readability on Cost of Debt. 2015 Canadian Academic Accounting Association (CAAA) Annual Conference.
- Hsieh,C., Kai Wai Hui., Yao Zhang. (2016). Analyst Report Readability and Stock Returns. Journal of Business Financ& Accounting, Vol. 43, Issue 12-, pp. 98-۱۳۰.
- Hu,N., Liu, L., Zhu,L.(2018). Credit default swap spreads and annual report readability, Review of Quantitative Finance and Accounting, (50), I(2), pp 591-621.
- KiaYangLim,E., Chalmers, K.,Hanlon.,K.(2018). The influence of business strategy on annual report readability, Journal of Accounting and Public Policy, V(37), N(1), PP: 65-8۱
- Luo, J., Li, X., Chen.H.(2018). Annual report readability and corporate agency costs, China Journal of Accounting Research, V(11), I(3), Pp: 187-212.
- Li F. (2008).Annual report readability, current earnings, and persistence. Journal of Accounting and Economics, Vol. 45, pp. 221-247.
- Prawitt,D.,Smith,J.,& Wood,D. (2009). Internal audit quality and earnings management. The Accounting Review, 84 (4), 1255-۱۲۸۰.
- Rutherford, B.A. (2003). Obfuscation, textual complexity and the role of regulated narrative disclosure in corporate governance. Journal of Management and Governance, Vol, 7, pp.187-210.